

Щубелка Н.В.

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ВИМ ІР ОСВІТИ ЯК СОЦІАЛЬНОГО ІНСТИТУТУ

В даній статті освіта розглядається як цілісне системне утворення в контексті буття культури та соціокультурних аспектів. Звернення до культурно-історичної панорами освітнього процесу, усталеним освітянським парадигмам уможливило розкриття взаємозв'язку освіти і культури та зробити висновок про визначальну роль культурних чинників у розвитку освіти як соціального інституту.

Ключові слова: культурологічний підхід, культура, освіта, трансформація, освітній ідеал, парадигма.

Дослідження освіти на сучасному етапі її існування належать до кола найбільш актуальних проблем філософського знання. Освіта в умовах ХХІ століття набуває особливої соціальної сили, оскільки саме вона виступає ціннісно-методологічним чинником, який визначає архітектуру та сутність нової інформаційної цивілізації. Починаючи з другої половини ХХ століття, коли активного розвитку набула науково-технічна революція, освіта стає безпосереднім джерелом розвитку сучасної культури. Дедалі впевненіше можна констатувати, що новій парадигмі освіти, формування якої є реальністю сучасного суспільного життя, належатиме провідна роль в пошуках шляхів, які забезпечать вихід з кризового стану культури та її подальше збереження і розвиток. Причинами, які активізують увагу наукової спільноти до освіти, є визначення її сучасного стану як кризового, визнання необхідності реформування даної сфери людської діяльності та пошук основних пріоритетів освітньо-педагогічної діяльності в умовах сучасної культури.

Дослідження сучасної системи освіти здійснюється представниками різних галузей наукового знання, зокрема психологами та педагогами, соціологами і філософами. Аналіз наукової літератури дозволяє визначити коло основних проблем, що сформувалися навколо освітньо-педагогічної діяльності в умовах сучасності. Так, чисельними є дослідження щодо визначення місця освіти у соціальному поступі (П.Козловски, А.Запесоцкий, О.Е. Чечін – Русов); парадигмальні зрушення в освіті досліджували І.А. Зязюн, Г.М. Сагач; аналіз кризового стану освіти представлений у роботах Ф.Г. Кумбса, К.Манхейма В.С. Лутая, Г.П. Щедровицького, В.Д. Шадрікова; інноваційні освітні технології є пріоритетною темою для наукових пошуків педагогів. З огляду на означене коло проблем, актуальним є дослідження освітньої діяльності в контексті культурного буття, який дозволить дослідити освіту як цілісне системне утворення та визначити основні пріоритети її розвитку.

Метою даної статті є визначення ролі культурологічних чинників в освітніх трансформаціях.

На сьогоднішній день все наполегливіше обґрунтовується думка щодо культури як системи більш високого порядку, з позицій якої можливе розуміння глобальних тенденцій в розвитку інших соціальних систем, зокрема освіти. Так, за визначенням сучасних дослідників культури [1, 3], всі негаразди, що виникають в суспільстві ХХ ст., можуть бути зрозумілими як наслідок зміщення епіцентру всього людського буття до полюсу культури. Культура виступає тією реальністю, в якій розгортається цілий спектр окремих реалій людського існування

Культура у всій своїй багатоманітності багато в чому визначає характер усіх видів людської діяльності, в тому числі і тих, які, на перший погляд, постають незалежними від культури (економічна діяльність, природничі науки). Саме в цьому контексті доцільним буде розглянути систему освіти.

Пріоритетність культуроцентристського розгляду більшості явищ сучасного людського буття набуває подальшого визнання як методологічний засіб, що термінологічно закріплений в

літературі як культурологічний підхід, становлення якого, можна вважати, відбувалося наприкінці XIX – початку XX ст.

Стосовно освіти можна очікувати, що даний підхід надасть можливість дослідити її в контексті її культурологічного існування, тобто розглянути освіту з боку того, чим вона є для людини, якого змістовного наповнення набуває освіта в процесі її життєдіяльності, також проаналізувати феномен освіти як один із механізмів розвитку культури.

Зокрема, важливим є розкриття змістовних аспектів культури, що постають дійсним контекстом можливих зрушень освіти, або, навпаки, виступають стабілізуючим чинником, що утримує певні характеристики освіти (як діяльності чи соціального інституту) протягом тривалого історичного відрізка часу. І в цьому плані неабияке значення мають напрацьовані філософами матеріали щодо змістовного наповнення понять "культура" і "освіта".

Відомо, що поняття "культура" має довгу історію становлення, в якій проявилася багатофакторність цього явища та глибина змісту. Ширина обсягу цього поняття не піддається одномірному визначенню. Розгляд історії становлення поняття "культура", зазвичай, розпочинають з античних часів, хоча саме слово "культура" набуло самостійного значення лише в другій половині XVIII ст. Широко відомо, що в античні часи поняття "культура" мало декілька значень – обробка, виховання, навчання, читання, поклоніння.

Поняття "культура" в античному суспільстві має тісний зв'язок з поняттям "античний поліс" (державою). В літературі наголошується, що особливість античного розуміння культури полягає в тісному зв'язку понять "культура" і "поліс", в особливій увазі до процесу підготовки громадян в античному полісі. Громадянин античного полісу був "культурною" людиною внаслідок підготовленості до життя в тому суспільстві і цим відрізнявся від "некультурних" варварів [2].

Наступним етапом історичного розвитку поняття "культура" було середньовіччя. В цей період історії чуттєво-антропоморфні характеристики природи поступаються місцем "небесним" вимірам людського існування. Рішення культури набуває відтінку книжної вченості та начитаності. Людина, вчитуючись в Слово Боже, прислуховується до його відлуння в глибинах власного "Я" й структурованні власних дій, наповнюючи моральним змістом власне життя, вчинки. Культура вже розумілася як необхідність для людини "обробляти" власні здібності, розум та доповнювати це вірою, завдяки чому досягнути власну унікальність, подібність з Богом [3].

В історичному розгортанні культури та його змістовному опануванні завжди в той чи інший спосіб визначалося місце освіти. В тому тлумаченні "культури", яке мало місце в античній культурі, можна констатувати певну злитість освіти і культури. Поняття "освіта" змістовно немовби перекривало зміст поняття "культура" і визначало його. Це знайшло подальший розвиток і посилення: освіта була "очима" і двигуном культурного становлення людини.

Не випадково для наступних епох зберігається і посилюється той аспект розуміння, який передається метафорою світла як процесу людського формування і просвітлення. Метафора світла в культурі пройшла трансформацію від "Божественного світла" до природного "світла розуму". За "світлом розуму" закріпився статус основної здібності людини, завдяки якій вона виділяється з навколишньої природи. Сприйняття людиною культури через метафору світла, як процесу людської освіти та просвітлення, можна простежити на прикладі історико-філософської традиції, починаючи з неоплатонізму. В середньовічній філософії "світло" (що надає спрямованості людському існуванню і керує світом) виходить тільки від Бога [3]. Згодом ця метафора світла в історико-філософському тлумаченні зазнала змін. В епоху культури Відродження, коли людина розуміється як індивідуальність, джерело світла пов'язується з душею людини. Гуманістичні

концепції просвітлення наголошуються не тільки на просвітленні розуму людини, а й на просвітленні розуму душею людини.

Розгляд освіти в культурному контексті передбачає визначення буттєвого виміру освіти та тих значень, які набуває освіта в процесі культурного розгортання, тобто як феномену культури, розкриття її взаємозв'язку з культурою, визначення її статусу по відношенню до культури. Освіта уможлиблює процес культурного наступництва. В процесі навчання людиною застосовується знання, навички, які дозволяють їй розуміти культуру. Виховання ставить за мету прищеплення та розуміння цінностей, які ведуть до формування індивідуального змісту того, що засвоюється в освітньому процесі. Так освіта виконує функцію транслятора культури.

Можливості освіти обумовлені навчанням та вихованням людини, що спираються на її здібність засвоювати знання. Культура як досвід, що акумулюється в різних формах знань, передається і засвоюється в процесі навчання, включає в себе культуру поведінки, культуру спілкування, культуру почуттів, культуру мислення і культуру практичної діяльності. Освіта несе в собі загальні елементи культури: духовні, практичні, естетичні, моральні. В цьому процесі трансляції важливим є момент "привласнення" культури новими поколіннями. Цей момент складає як основу буття культури для людини, так і буття людини в культурі. Разом з тим, це є суть освітнього процесу. В освітньому процесі уможлиблюється не тільки трансляція (передача) культурних здобутків в поколіннях, а й закладається можливість трансформації (перетворення) їх у внутрішньому світі людини внаслідок її активності.

Освіта несе особливу відповідальність за реалізацію образу людини в культурі, виступаючи чи не головнішим фактором розгортання людської особистості. Освіта являє людині історичні образи, що були вироблені в культурі і надає через літературу, мистецтво, філософію, науку можливість їх сприйняття, осмислення, запозичення. Саме в такий спосіб – відтворенням цілісного історично сформованого образу-ідеалу людини – освіта виконувала чи не найважливішу для наступної культури функцію передачі в поколіннях морально-соціальних еталонів, норм.

Освіті належить своєрідна роль мембрани, яка пропускає тільки визначені культурою цінності. Якщо розглядати освіту таким чином, то можна сказати, що між культурою і освітою існує своєрідна напружена ситуація, яка викликана саме мембранним характером освіти.

Таким чином, між культурою та освітою, що виступає її функціонуючим органом, раз у раз характер зв'язку змінюється. Використовуючи образ мембрани, зміни характеру цього зв'язку можна уявити у такий спосіб: в певний момент людської історії освітня система, складається у відповідності до розвинутої і домінуючої культури даного періоду як механізм її трансляції. Але в подальшому між культурою та освітою виникає момент неадекватності, неповноти відтворення, обумовлений певною консервативністю освітньої системи, її слабкою здатністю "автоматичної" зміни відповідно еволюції культури. Коли неадекватність досягає критичної точки, виникає ситуація кардинальної зміни освітньої системи, внаслідок якої "знімаються" властиві їй деформації трансляції культурних надбань або ж освітні механізми трансляції приводяться у відповідність до вироблених нових еталонів, до нових умов життя суспільства.

Цей аспект, важливий для розуміння динаміки зв'язку між культурою та освітою, найкраще розкривається при розгляді його в історичному ракурсі, шляхом розкриття історії освіти. Звернувшись до історичного розвитку, ми матимемо можливість простежити змістовне збагачення взаємозв'язку культури та освіти, показати, як змінювався освітній процес в залежності від рівня розвитку культури, від типів культури, що склалися історично.

Процес формування освіти як соціального інституту проаналізували на матеріалі історії виникнення ранньокласових суспільств Єгипту, Месопотамії, Давньої Греції [23]. Дослідження дали багатий матеріал для висновку, що функції освіти в умовах ранньокласових суспільств визначаються насамперед роллю соціального інституту, який давав змогу відтворювати соціальну структуру суспільства, здійснювати соціалізацію індивіда.

Історія виникнення і розвитку давньогрецьких полісів надає змогу простежити перехід до суспільного управління процесами відтворення соціально-рольового досвіду (воно виходить на перший план) та репродукції знань, що відтворюють культурні здобутки людства, тобто утворення власне освітнього інституту. В Давній Греції освіта визначалась чіткою метою, вимоги з боку суспільства і держави до освіти були закріплені в регулятивах (закони Лікурга, Солона). Держава, для самозбереження та розвитку якої основну роль відігравала війна, ставила завданням виховання мужності, презирства до рабів та підкорення власних інтересів інтересам держави, організацію освітянської діяльності, форми та методи навчання цілком підкоряла наміченим цілям. Вся система освіти була націлена на підготовку ідеального громадянина грецького полісу. Але шляхи дослідження поставленої мети та конкретні завдання різнилися, що дозволяє в історії Давньої Греції виділити два різновиди освіти: спартанську та афінську.

Так, визначним завданням спартанської освіти було – підготувати громадянина класової общини воїнів. Спартанська держава повністю керувала освітою майбутнього громадянина. До семи років дитина виховувалась в сім'ї, наймати вихователя за законами Лікурга не дозволялось. З семи років хлопчиків забирали у батьків у спеціальні державні установи – агелли, де діти жили та виховувались під керівництвом педонів. Контролю підлягав фізичний та моральний розвиток вихованців. Дітей виховували як майбутніх воїнів, з урахуванням усіх ситуацій, що виникають на війні. Поняття етичних норм вихованці засвоювали як в процесі власного життя, так і навчання. Як засвідчував Плутарх, навчання засновувалось на тому, що педон ставив запитання, які потребували розуму та винахідливості: хто хороший громадянин? яким є вчинок такого-то громадянина? тощо. Необхідно було дати відповідь та навести докази так, щоб в словах "едкая острота смешивалась с изяществом" [2, 29]. Вчитель та учень вели діалог, в процесі якого і відбувалося формування особистості учня з урахуванням його бачення теми чи проблеми.

Більш різнобічну освіту надавала афінська школа, що було обумовлене демократичним характером суспільного життя Афін в порівнянні зі Спартою. Тут була система шкіл: граматична, музична (школа кефаристів), палестра та гімназія. Перші три – приватні, останні – державні. З семи років хлопчиків навчали грамоті та співу, письму та читанню. Матеріалом для навчання були поеми Гомера. З 13-14 років хлопчиків переводили до палестри (школа боротьби), де вони отримували фізичне виховання. Школи були платними. З 16-18 років найбільш заможні громадяни навчались у гімназіях, де фізична підготовка супроводжувалась дискусіями на філософські та політичні теми з дорослими. Так учні знайомились з законами держави, звичаями, літературою, готувались до управління державою. З 18 років юнаки проходили військову підготовку. З 20 років юнаків записували в число вільних громадян, і вони приймали присягу на вірність державі, богам та моральним традиціям своєї держави. Незважаючи на певну свободу вибору освіти, що надавалась батьками, держава все ж висувала свої принципи освіти, які є найбільш показними в законах Солона.

Кінцевою метою освіти було досягнення поєднання всіх відтінків зовнішньої та внутрішньої краси людини, причому критерієм внутрішньої краси була готовність до виконання громадського обов'язку в суспільстві, а метою освіти – досягнення сукупності добродійностей.

Отже, реалізація основного завдання освіти Давньої Греції – підготовка людини до життя в полісі, виховання громадянина держави – не була обмеженим процесом і результатом засвоєння знань, внаслідок чого формується професіоналізм в тій чи іншій галузі науки, соціального життя, не доводилася до простого оволодіння певною кількістю навичок. Освіта носила характер різнобічної підготовки до життя, яка б відповідала досить широкому арсеналу норм і вимог та ціннісним орієнтирам. Цілі освіти мали безпосередній зв'язок з ідеалом людини античного типу культури. В основі античної культури лежало уявлення про світ як гармонійний та закономірний макрокосмос, де людина була його невід'ємною частиною. Закони макрокосмосу мали втілюватися в людині як гармонійному мікрокосмосі. У вченні Демокрита макрокосмос поставав як врівноваження порядку (симетрії) та хаосу (асиметрії). Такою ж була і людина з її розумом та почуттями, її розсудливість урівноважувала розум та почуття. Демокрит визначив, що метою життя людини є благодушність, тобто спокійний та радісний стан душі, якого можна досягти дотримуючись міри в усьому. Таким чином, вдосконалення людини, це, перш за все, результат її виховання, освіти. Розуміння людини як гармонійного мікрокосмосу має на увазі поєднання цілого аспекту якостей, що вказували б на розумову та фізичну досконалість, соціальну зрілість. В ідеалі конкретна людина античної культури мала поєднувати в собі риси філософа, поета, політика, атлета та воїна. Тобто вона мусила утримувати в собі цілісність, на зразок цілісного, хоча і безмежного макрокосмосу.

Отже, формування людини античного суспільства, що здійснювалось завдяки усвідомлено створеному комплексу дій – вихованню, догляду, навчанню – було визначене культурними мотивами, що засвідчує відповідність типових рис освіти як соціального інституту типовим рисам культури античного суспільства.

Перехід від античного типу культури до культури середньовіччя визначався зміною системи цінностей та ідеалу людини, що функціонували в античній культурі. В епоху виникнення та формування великих феодальних держав Європи християнська церква виступала найбільш стійким і організованим інститутом, який мав не лише визначальне політичне значення, а й був творцем та опікуном нових культурних норм моралі і світосприйняття як результату божественного творчого акту. Тим самим теологія богоподібності, розгляд людини в контексті християнських догматів стало основою християнської антропології. (Догматичний канон і віра були основними постулатами культури середньовіччя.)

На відтворення цих цінностей християнської середньовічної культури була зорієнтована освіта, що знайшла своє втілення і в організації освітньої діяльності, і в змісті навчання. Зміст основних дисциплін був успадкований від греків, що був обмежений тривіумом: граматика, риторика та діалектика, – і квадриумом: арифметика, геометрія, гармонія (музика) і астрономія. Граматика мала завданням навчання латинській мові, діалектика пов'язувалась з філософією. В ній перераховувались фігури силогізмів, складалися вправи в складних визначеннях. Арифметика визначала значення чисел, але не навчала множенню, діленню та інше. Астрономія ототожнювалась з астрологією. Її практична цінність визначалась у вирахованні дат для церковного календаря. Інші предмети, як не настільки важливі для спасіння - душі і духовного зростання, мали прикладне значення. До таких предметів відносили медицину, фізику, яка інколи перепліталась з магією.

В основі вищої освіти було вивчення книг, що мали канонічне значення, оскільки вищим значенням визнавалась інтерпретація того, про що говориться в священних книгах. Вищі знання передавалися тільки особам духовного сану у всіх внутрішніх школах: монастирських, кафедральних, соборних.

З XII ст. в освіті дедалі частіше і сильніше виявляються світські мотиви. Монастирі відкривали зовнішні школи для мирських дітей. Починаючи з XII ст., у пам'ятниках давньоруської писемності з'являється поняття "навчання грамоті", під яким розуміли навчання дітей читанню, письму, лічбі і хоровому співу. За обсягом знань навчання грамоті було рівнозначне елементарній початковій школі. Що стосується предметів навчання, то їх зміст, ієрархія визначалися цілями християнської релігії. Освіта була спрямована на те, щоб людина досягнула свою внутрішню, духовну причетність до творення, що відповідало культурним нормам того часу.

Якщо культура середньовіччя визнавала, що істина йшла тільки від Бога і була незмінною, то на новому етапі розвитку раціонального пізнання істиною стає знання, що підтверджується в процесі практики, досвідом. На перше місце в процесі пізнання виходять експеримент, досвід і критичне відношення до знання, обов'язкове розуміння матеріалу. Раціональний підхід позначився і на соціальній сфері людського суспільства.

Культура Нового часу носила диференційований характер, кожна галузь культури виступає раціонально організованою системою. Від одного знання до іншого – це принцип, який можна вважати вихідним принципом культури Нового часу. Поява нових орієнтирів в культурі знаходить своє відображення в освітньому процесі, який отримав новий поштовх до розвитку. Нова ідеологія гуманізму значно змінила орієнтири освітнього процесу.

Визнання цінності земного життя, практичної діяльності людини розширили сферу впливу освіти. Освіта розглядається як досягнення гуманістичних цілей. В освітньому процесі відбуваються кардинальні зміни. Загалом для розвитку освіти в розглянутий період характерним є відкриття спеціалізованих навчальних закладів: торгових, військових, технічних, комерційних. Значні переорієнтації відбувалися у вихованні, теоретичне обґрунтування яких здійснили педагоги і філософи XVIII ст.

Чітка, раціонально обумовлена диференціація сфер культури, галузей наукового знання знаходить своє відображення і в новаціях освіти, у впровадженні класно-урочної системи навчання, яка була розроблена великими педагогами XVIII ст. Я.А. Камінським, Песталоцці та іншими. Раціональні засади класичної (як стали її називати в подальшій історії культури) парадигми освіти знайшли втілення в раціонально організованій системі знань зі своїми принципами та правилами переходу від незнання до незнання, де не припускалося значних відхилень від основної траєкторії розвитку пізнання. Панівним було визнання того, що рух в даному разі відбувається в одному напрямку: від дійсності, яка пізнається, до її суб'єктивного уявлення. Тобто в освітній процес були перенесені суб'єктно-об'єктні відносини класичної теорії пізнання. Знання, на отримання яких був націлений процес освіти, поділялися за рівнями складності і були доступними людському пізнанню в залежності від розумової розвиненості суб'єкта.

Класично-урочна система сформувала предметний характер навчання та поділ його на рівні в залежності від складності. Вчитель і учень є основними діючими особами освітнього процесу. Склалась монологічна форма освіти, де вчитель представляє собою втілення розуму, він знає шлях до істини і відкриває її учневі. Знання передається від вчителя до учня, причому в процесі навчання визнається авторитет першого. Учні відводиться роль пасивного учасника освітнього процесу, на якого спрямовується знання, він сприймається як "резервуар для знань", котрий "наповнюється" шляхом повторення за вчителем тих чи інших істин. Фактично монологічна форма освіти середньовіччя знайшла нову форму втілення в класичному типі освіти, де змінюється тільки статус вчителя, який тепер виступає представником розуму, який доносить істинне знання до учня,

а останній залишається лише об'єктом педагогічного впливу, і всі його дії залежать від вчителя і підлягають контролю з його боку.

Культурологічний підхід дозволив дослідити освіту як цілісне системне утворення та визначити характеру трансформаційних процесів в освіті: чи є вони лише моментом розвитку освіти як соціального інституту, чи це явище має значно ширші межі свого існування. Звернення до культурно-історично панорами буття освіти дозволила зробити висновок, що зміна цілей, форм, технологій освітньо-педагогічної діяльності відбувається в результаті змін в системі відношень – міжособистісних, людини до природи, людини до самої себе, а також змін в культурі загалом. Встановлена відповідність змін дає підстави до припущення: основи трансформаційних процесів в освіті ХХ століття мусимо шукати в стані сучасної культури, а в паростках нових культурних норм – напрямки інноваційної діяльності в системі освіти.

Література

- Библер В.С. От наукоучения — к логике культуры: Два философских введения в двадцать первый век / В.С. Библер. — М.: Политиздат, 1990. — 426 с.*
Журановский Г.Е. Очерки по истории античной педагогики / Г.Е. Журановский — М.: Учпедгиз, 1940. — 465 с.
Зяпесоцкий А. Образование: Философия, культурология, политика/ М.Зяпесоцкий М.: Наука, 2003. — 456 с.
Зязюн І.А. Краса педагогічної дії: [навч. посіб. для вчителів, аспірантів, студентів середніх та вищих навч. закл.] / І.А. Зязюн, Г.М. Сагач. — К.: Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. — 302 с.
Козловський П. Постмодерна культура: соціально-культурні наслідки технічного розвитку. Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки. [Хрестоматія] / П. Козловський — К.: Ваклер, 1996. — 250 с.
Лутай В.С. Філософія сучасної освіти/ В.С. Лутай. — К.,: Магістр-S, 1996. — 256 с.
Мангейм К. Диагноз нашего времени/ К. Мангейм — М.: Юрист, 1994. — 462 с.
Шадриков В.Д. Философия образования и образовательные политики / В.Д. Шадриков — М., 1993. - 181 с.

Literature

1. Bibler V.S. Ot naukouchenija — k logike kul'tury: Dva filosofskih vvedenija v dvadcat' pervyj vek / V.S. Bibler. — М.: Politizdat, 1990. — 426 s.
2. Zhuranovskij G.E. Oчерки po istorii antichnoj pedagogiki / G.E. Zhuranovskij — М.: Uchpedgiz, 1940. — 465 s.
3. Zapesockij A. Obrazovanie: Filosofija, kul'turologija, politika/ M.Zapesockij M.: Nauka, 2003. — 456 s.
4. Zjazjun I.A. Krasa pedagogichnoi' dii': [navch. posib. dlja vchyteliv, aspirantiv, studentiv serednih ta vyshhyh navch. zakl.] / I.A. Zjazjun, G.M. Sagach. — К.: Ukrai'ns'ko-fins'kyj instytut menedzhmentu i biznesu, 1997. — 302 s.
5. Kozlovskiy P. Postmoderna kul'tura: social'no-kul'turni naslidky tehničnogo rozvytku. Suchasna zarubizhna filosofija. Techii' i naprjamky. [Hrestomatija] / P. Kozlovskiy — К.: Vakler, 1996. — 250 s.
6. Lutaj V.S. Filosofija suchasnoi' osvity/ V.S. Lutaj. — К.,: Magistr-S, 1996. — 256s.
7. Manhejm K. Diaognz nashego vremeni/ K. Manhejm — М.: Jurist, 1994. — 462 s.
8. Shadrikov V.D. Filosofija obrazovanija i obrazovatel'nye politiki / V.D. Shadrikov — М., 1993. - 181 s.

Щубелка Н.В. КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКОЕ ИЗМЕРЕНИЕ ОБРАЗОВАНИЯ КАК СОЦИАЛЬНОГО ИНСТИТУТА.

В данной статье образование рассматривается как целостное системное образование в контексте бытия культуры и социокультурных аспектов. Обращение к культурно-исторической панораме образовательного процесса, устоявшимся образовательным парадигмам позволило раскрыть взаимосвязь между культурой и образованием и сделать вывод об исключительной роли культурного фактора в развитии образования как социального института.

Ключевые понятия: культурологический подход, культура, образование, трансформация, образовательный идеал, парадигма.

Shubelka N.V. CULTUROLOGICAL DIMENSION OF EDUCATION AS A SOCIAL INSTITUTION

In the article education is considered as holistic educational system in the context of being of culture and sociocultural aspects. Cultural-historical panorama of educational process as settled educational paradigms highlights interrelation of culture and education and lets draw a conclusion on the role of cultural factor in the development of education as a social institution.

Key words: culturological approach, culture, education, transformation, educational ideal, paradigm.

Рецензент: Мізіна Л.Б. – д.філос.н., проф.

Щубелка Наталія Володимирівна – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та культурології Одеського державного економічного університету (м. Одеса).